

ԳԱՅԱՆԵ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

**ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՆՈՐ ԶԱՓՈՐՈՇԻՉՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՅՐԵՆԻԻ ԾՐԱԳՐԻ,
ՄԱՅՐԵՆԻԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԻ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄ ԿՐՏՍԵՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆԻ
ԸՆԹԵՐԳՈՂԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ
ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆԻՑ**

DOI: 10.24234/journalforarmenianstudies.v3i70.199

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածը նվիրված է ՀՀ պետական կրթական նոր չափորոշիչների և մայրենիի ծրագրի, մայրենիի դասագրքերի ուսումնասիրությանը կրտսեր դպրոցականի ընթերցողական կարողության զարգացման հնարավորությունների տեսանկյունից: Դասագրքերում սահուն քայլաշարով ներկայացված է կրտսեր դպրոցականների ընթերցողական կարողության զարգացմանը նպաստող քայլաշար: Նշենք, որ ընթերցողական կարողությունը խոսքային գործունեության մի համակարգ է, որը ներառում է բազում մասնակի կարողություններ, որոնք չեն ձևավորվում առանձին - առանձին, այլ լինելով մեկը մյուսի տրամաբանական շարունակությունը՝ միահյուսվում են ու ստեղծում մի ամբողջություն: Այդ համակարգը հիմնականում միտված է կարդացած ստեղծագործությունների բովանդակության ու գաղափարի վերլուծությանը և նպաստում է բնագրի դիպաշարի լիարժեք ընկալմանը: Հետևապես կարողությունների զարգացման և ձևավորման համար մայրենիի դասագրքերը պետք է հազեցած լինեն սովորողների ընթերցողական կարողության զարգացմանը նպաստող բազմաբնույթ, տարամակարդակ և զարգացնող առաջադրանքներով:

Բանալի բառեր և արտահայտություններ. կրտսեր դպրոցական, դասագիրք, ընթերցողական կարողություն, բնագիր, հենակետային բառ, դիպաշար, ընթերցել, կերպար, գաղափար, ենթալեզու:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Անառարկելի է, որ ընդհանրապես դասագրքերը կրթության որակն ապահովող հիմնասյուներից են և սովորողներին ընձեռում են անհրաժեշտ տեղեկույթ ու կարողություններ ձեռք բերելու հնարավորություն՝ նպաստելով ուսուցման գործընթացի արդյունավետության ապահովմանը: Նշված և ծրագրով նախատեսված բազմաթիվ այլ խնդիրները կարող են լուծվել միայն այն դեպքում, երբ դասագրքերում ընդգրկված ուսումնական բոլոր նյութերը շարադրված են պարզ, մատչելի գրական լեզվով, հարուստ բառապաշարով, նպաստում են արժեքների, դիրքորոշումների, համոզմունքների և բարեվարքության ձևավորմանը, բավարարում են սովորողների բազմաբնույթ ճանաչողական հետաքրքրությունները և ծնում են նորերը:

Ժամանակակից հասարակության սոցիալ-տնտեսական, հասարակական-քաղաքական ոլորտներում տեղի ունեցող հիմնարար փոփոխությունները, բնականաբար, որակապես նոր պահանջներ են դրել նաև կրթության համակարգի առջև՝ առաջին պլան մղելով կրթական այն ձևաչափը, որը թույլ է տալիս զարգացնել սովորողների այն հիմնական կարողությունների համախումբը, որն անհրաժեշտ է ուսումնական գործընթացում ոչ միայն տարրական դպրոցի սովորողներին և ապահովում է նրանց գործունեության արդյունավետությունը, այլև ուսումնառության հետագա փուլերում և ողջ կյանքում: Այդ համախումբը կոչվում է ընթերցողական կարողություն, որի զարգացման և ձևավորման արդյունքում սովորողը կկարողանա կարդալ բնագիրը կարդալու որակական բոլոր հատկանիշների պահպանմամբ, կընկալի այն բովանդակային ու գաղափարական առումով, կապակցված խոսքով կներկայացնի բնագրի բովանդակությունը, կհասկանա գաղափարը, կկռահի ենթատեքստը, կըմբռնի դիպաշարի և կերպարների գործողությունների ու վարքի տրամաբանությունը:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Դասագրքերը կառուցված են մայրենիի ծրագրով նախատեսված գիտամեթոդական այնպիսի սկզբունքներով, որոնք նպաստում են Պետական

կրթական չափորոշչով նախատեսված խնդիրների լուծմանը: Խնդիրների լուծմանը նպաստող և սովորողների ընթերցողական կարողությունների զարգացման և ձևավորման համար մայրենիի դասագրքերը պետք է հագեցած լինեն սովորողների ընթերցողական կարողության զարգացմանը նպաստող բազմաբնույթ, տարամակարդակ և զարգացնող առաջադրանքներով: Դրանք հիմնականում հետևյալներն են.

- ✓ կարդալու բոլոր տեսակներով ընթերցելուն ուղղված առաջադրանքներ,
- ✓ կարդացած բնագրի գաղափարն ըմբռնելու, ենթատեքստը կոահելու և կապակցված խոսքով այդ ամենը ներկայացնելու կարողությունների զարգացմանը նպաստող առաջադրանքներ,
- ✓ բնագրի դիպաշարի տրամաբանությունը հասկանալու և ներկայացնելու վերաբերյալ առաջադրանքներ,
- ✓ ստեղծագործության հիմնաբառերը որոշելու կարողության ձեռքբերմանը նպաստող առաջադրանքներ,
- ✓ կարդացած ստեղծագործության կերպարների գործողությունների, վարքի տրամաբանությունը որոշելուն միտված առաջադրանքներ,
- ✓ կարդացած ստեղծագործության ժանրը որոշելու, այդ մասին բացատրություններ ներկայացնելուն միտված առաջադրանքներ,
- ✓ պատմելու բոլոր տեսակներով կարդացած ստեղծագործության բովանդակությունը վերարտադրելու կարողության զարգացմանը միտված հանձնարարականներ,
- ✓ սովորողների տարիքային առանձնահատկություններին, ճանաչողական հետաքրքրություններին, մտավոր մակարդակին և կարդալու կարողությանը համապատասխան անձանոթ փոքրածավալ այլ նյութերը հասկանալով կարդալու վերաբերյալ առաջադրանքներ և այլն:

Այս չափանիշների հիման վրա ուսումնասիրեցինք տարրական դպրոցի մայրենիի դասագրքերը՝ պարզելու համար, թե դրանցում առկա առաջադրանքները որքանով են նպաստում սովորողների ընթերցողական

կարողության զարգացմանն ու ձևավորմանը:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Հայտնի է, որ 2023-2024 ուսումնական տարում հանրակրթական դպրոցի 2-րդ դասարաններում գործածության մեջ դրվեց ՀՀ պետական կրթական նոր չափորոշիչների հիման վրա ստեղծված «Մայրենի 2» երկու դասագրքերը **(Արնաուդյան Ա., Մանուկյան Մ., 2023; Սարգսյան Վ., Ջիլավյան Ե., Գալստյան Ք., Խաչատրյան Հ., Գրիգորյան Ս., Սարուխանյան Ն., 2023):**

Ա.Արնաուդյանի և Մ.Մանուկյանի հեղինակությամբ ստեղծված «Մայրենի 2» դասագրքում կարևորվել է ուսման նկատմամբ սովորողների դրդապատճառների և արժեքների զարգացումը: Այն, որպես արդիական պահանջ, ընկած է ՀՀ պետական նոր չափորոշիչով սահմանված 8 առանցքային կարողությունների հիմքում: Դրանք են **(Արնաուդյան Ա., Մանուկյան Մ., Մեթոդական ձեռնարկ, 2023).**

1. լեզվական գրագիտություն և կարողությունակություն,
2. սովորել սովորելու կարողությունակություն,
3. ինքնաճանաչողական և սոցիալական կարողությունակություն,
4. ժողովրդավարական և քաղաքացիական կարողությունակություն,
5. թվային և մեդիա կարողությունակություններ,
6. մշակութային կարողությունակություն,
7. մաթեմատիկական և գիտատեխնիկական կարողությունակություններ,
8. տնտեսական կարողությունակություն:

Ընթերցողական կարողության զարգացման գործընթացի վերաբերյալ մոտեցումների տեսանկյունից նշված դասագրքի ուսումնասիրության արդյունքում պարզեցինք, որ դասագիրքն իր կառուցվածքով լիովին տարբերվում է մայրենիի նախորդ դասագրքերից: Այնտեղ զետեղված արձակ և չափածո ստեղծագործությունները համապատասխանում են 2-րդ դասարանի սովորողների տարիքային առանձնահատկություններին և նախասիրություններին, զետեղված բնագրերը փոքրածավալ են, նկարազարդ և հետաքրքրաշարժ:

Դասագրքի մեթոդական կառույցում զետեղված է «բառային գրատախտակ», որտեղ հիմնականում նշված են ուղղագրական և իմաստի բացատրման կարիք ունեցող անձանոթ բառեր, որոնք նպաստում են կարդացած փոքրածավալ բնագրերի դիպաշարն ու միտքը հասկանալուն: Թեև դասագրքի յուրաքանչյուր բնագրի մեթոդական կառույցի վերջում տրված են հարցեր, որոնց միջոցով սովորողը պետք է ըմբռնի բնագրի բովանդակությունը, այնուամենայնիվ, ընթերցողական կարողության զարգացման շրջանակներում կատարած մեր ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ այդ հարցերի միջոցով, թեև սովորողը կարողանում է պատկերացում կազմել տվյալ բնագրի գաղափարի և դիպաշարի տրամաբանության վերաբերյալ, սակայն ընթերցողական կարողության առանցքային բաղադրիչների վերաբերյալ հարցերն ու առաջադրանքները բավարար չեն: Այս խնդրի լուծման նպատակով շահեկան է առաջադրանքների այնպիսի համախումբը, որը կխթանի կրտսեր դպրոցականների ընթերցողական կարողության զարգացմանը, ինչպես նաև կզարգացնի նրանց համագործակցային և հաղորդակցական կարողությունները, ստեղծագործական երևակայությունը և մտահորիզոնը:

Սովորողների ընթերցողական կարողության զարգացման մեթոդիկայի տեսանկյունից ուսումնասիրեցինք նաև Վ. Սարգսյանի, Ե. Զիլավյանի և այլոց համահեղինակությամբ «Մայրենի 2» զուգահեռ գործող դասագիրքը: Այն իր կառուցվածքով և բովանդակությամբ բազմաշերտ և կարողունակահեն է, զետեղված բնագրերն իրենց բովանդակությամբ համապատասխանում են սովորողների մտավոր, տարիքային առանձնահատկություններին, ինչպես նաև նախասիրություններին և ճանաչողական հետաքրքրություններին, ունեն ուշագրավ դիպաշար և կարող են նպաստել սովորողների ընթերցողական կարողության զարգացմանը: Սակայն ընթերցողական կարողության համակարգի առանցքային բաղադրիչների վերաբերյալ հարցերն ու առաջադրանքներն այս դասագրքում դարձյալ քիչ են: Ավելին՝ դասախոսմաների ընթացքում մենք բացահայտեցինք, որ անգամ երբ դասագրքում առկա նյութերն ու մեթոդական

ՀՊ կրթական չափորոշչի հիման վրա գրված դասագրքերում (չորսում էլ՝ 0,0 % է): Մինչդեռ 2-րդ դասարանի սովորողներն ըստ մայրենիի ծրագրի պիտի իմանան, որ բնագրի դիպաշարը կառուցվում է հենակետային բառերի հիման վրա, և այդ տեսակետից նման առաջադրանքների առկայությունը դասագրքերում խիստ կարևորվում է:

- «Բնագրի դիպաշարի տրամաբանություն» բաղադրիչին վերաբերող առաջադրանքները նշված նոր և հին դասագրքերում բաշխված են անհավասարաչափ: Նշենք, որ ընթերցողական կարողության զարգացման գործընթացում այս բաղադրիչի յուրացումը շատ կարևոր է:

- «Կարդալու բոլոր տեսակներով ընթերցելու» կարողության զարգացմանը միտված առաջադրանքները նոր ՀՊ կրթական չափորոշչի հիման վրա գրված 2 դասագրքերում կազմում են համապատասխանաբար 5,4 % և 19,4 %: Անշուշտ, այսպիսի տարբերությունը հասկանալի չէ ավելին՝ անընդունելի է. եթե դասագրքերը ստեղծվում են նույն չափորոշչի և ծրագրի համապատասխան, ապա, բնականաբար, պիտի այսպիսի տարբերություն չլինի:

- «Կերպարների գործողությունները, համոզմունքները, արժեքները համեմատելուն և հակադրելուն» վերաբերող առաջադրանքները նոր ՀՊ կրթական չափորոշչի հիման վրա գրված «Մայրենիի» 2 դասագրքերում (19,0 %, 5,5 %) ավելի շատ են, քան նախկինում նշված դասարանների գործող 2 դասագրքերում (1,6 %, 5,0 %):

- «Պատմելու բոլոր տեսակներով կարդացածի բովանդակությունը վերարտադրելուն» վերաբերող առաջադրանքները նոր ՀՊ կրթական չափորոշչի և հին ՀՊ կրթական չափորոշչի վրա գրված դասագրքերում գրեթե հավասար են բաշխված (համապատասխանաբար՝ 5,4 %, 5,5 % և 6,3 %, 2,5 %): Շահեկան կլիներ, որ նոր դասագրքերում ներկայացված առաջադրանքներն սովորողներից ավելի խորքային գործունեություն պահանջեին՝ նպաստելով հասկանալով կապացված խոսք կառուցելու կարողության զարգացմանը, բնագրի գլխավոր մտքի՝ գաղափարի, ենթատեքստի կռահմանը և այլն:

- «Բնագրի գաղափարն ըմբռնելուն և ենթատեքստը կռահելուն» միտված առաջադրանքները նոր ՀՊ կրթական չափորոշիչի և հին ՀՊ կրթական չափորոշիչի վրա գրված դասագրքերում էլ պատշաճ ձևով են ներկայացված:

Հայտնի է, որ 2024-2025 ուսումնական տարվանից ՀՀ հանրակրթական դպրոցներում միաժամանակ գործածության մեջ է նոր ՀՊ կրթական չափորոշիչի հիման վրա գրված երրորդ դասարանի «Մայրենի 3» երկու նոր դասագրքեր **(Բալայան Ա., Չիբուխյան Կ., 2024; Սարգսյան Վ., Խաչատրյան Հ., Ջիլավյան Ե., Գրիգորյան Ս., Գալստյան Ք., Սարուխանյան Ն., 2024):**

Կրտսեր դպրոցականի ընթերցողական կարողության զարգացման տեսանկյունից մենք ուսումնասիրեցինք նաև նոր ՀՊ կրթական չափորոշիչի հիման վրա գրված Ա. Բալայանի և Կ. Չիբուխյանի հեղինակությամբ «Մայրենի 3» դասագիրքը: Հետաքրքիր կառուցվածքով, գեղեցիկ նկարազարդումներով այս դասագրքի մեջ ընդգրկված են ընթերցողական կարողության զարգացմանը միտված տարաբնույթ առաջադրանքներ, որոնք սովորողներին ընձեռում են գիրքը սիրելու և ընթերցանության հետքերով գնալու ձգտում ու հնարավորություն: Օրինակ՝ այդպիսիք են «Ստեղծագործության բովանդակությունը կռահել նկարազարդման միջոցով», «Տարբեր հույզերով ընթերցել պատմվածքի հատվածները», «Առաջարկված հատվածի համար ընտրել համապատասխան վերնագիր», «Վերլուծել և գնահատել կերպարների արարքները, վերլուծել բնագրի բովանդակությունը, աշխատել հենակետային բառերի հետ» առաջադրանքները:

Դասագրքի հերոսներ Պրպտիկի ու Մտմտիկի գործունեությունը սովորողների շրջանում ինքնատիպ հետաքրքրություն է առաջացնում: Նրանք սովորողներին տալիս են ուսումնական նյութի բովանդակության շուրջ պրպտելու, տարաբնույթ հարցեր քննարկելու, վերլուծահամադրական գործունեություն ծավալելու հնարավորություն: Այդ գործընթացը նպաստում է սովորողների ստեղծագործական մտքի, երևակայության, ինչպես նաև խոսքի և բառապաշարի զարգացմանը: Քննարկվող դասագիրքը, ի տարբերություն 3-րդ դասարանի մնացած դասագրքի՝ ավելի տարբերվում է թե՛ ընտրված բնագրային նյութերի

Տրամագիր 2. «Մայրենի 3» այլընտրանքային դասագրքերում

սովորողների ընթերցողական կարողության զարգացմանը

միտված առաջադրանքների տեսակները (տրամագրի ձախ

մասում՝ երկու նոր, իսկ առ մասում՝ երկու հին դասագրքերն են)

Ներկայացնենք նշված բաղադրիչներին վերաբերող առաջադրանքների համեմատական վերլուծության արդյունքները:

Մենք բացահայտեցինք, որ «Բնագրի հենակետային բառեր»-ին վերաբերող առաջադրանքներ առկա են ՀՊ կրթական նոր չափորոշիչների հիման վրա գրված դասագրքերից մեկում այն բացակայում է (0,0 %): Դրանք չկան նաև մինչև 2022-2023 ուսումնական տարում գործող երկու դասագրքերում (0,0 %, 0,0 %): Ինչպես նշեցինք հենակետային բառերի որոշելու, դրանք կապակցված խոսքում կիրառելու կարողությունների առկայությունը փաստում է ընթերցողական տարրական կարողության առկայություն, առնվազն՝ նախադրյալ:

Բնագրի դիպաշարի տրամաբանական վերլուծություն կատարելու սովորողների կարողության զարգացմանը վերաբերող առաջադրանքներից առավել շատ ընդգրկված է նոր ՀՊ կրթական չափորոշիչների հիման վրա գրված մայրենիի դասագրքում (42,9 %), իսկ մյուս՝ նոր և երկու հին դասագրքերում այդպիսիք սակավ են:

Կարդալու բոլոր տեսակներով ընթերցելու սովորողների կարողության զարգացմանը միտված առաջադրանքները ՀՊ կրթական նոր չափորոշիչների

- կարդացած ստեղծագործության հենակետային բառերի ընտրության, ըմբռնման և մեկնաբանմանը վերաբերող առաջադրանքներ (բնագրից դուրս գրել բանալի բառերը, դրանք գործածել նախադասությունների, փոքրածավալ գրավոր

և բանավոր կապակցված խոսքի մեջ և այլն):

2. Մայրենիի դասագրքերում ավելացնել «Հարցեր կրտսեր բնագրագետին» խորագիրը կրող արկղիկ, որի մեջ ընդգրկել կենդանի և անկենդան բնությանը, բնության երևույթներին վերաբերող առաջադրանքներ:

3. Շահեկան կլինի, որ ՀՀ պետական կրթական տարրական դպրոցի չափորոշիչներում հստակորեն սահմանվեն դասագրքերի առաջադրանքների չափաբաժինների վերաբերյալ որոշակի նորմեր՝ նշելով յուրաքանչյուր թեմային կամ բաղադրիչին համապատասխան նվազագույն և առավելագույն թվային սահմանները:

4. Միևնույն դասարանների համար միաժամանակյա գործածվող մայրենիի դասագրքերի համար սահմանել նույնատիպ սկզբունք, այն է՝ նույնատիպ կառուցվածք, ուսումնական նյութերի նույնաքանակ բաղադրիչներ, մեթոդական կառույցի ընդհանուր մոտեցումներ և այլն՝ անշուշտ չսահմանափակելով հեղինակների ստեղծագործական ազատությունը:

5. Միևնույն դասարանների համար զուգահեռ գործող դասագրքերի համար ապահովել դասագրքաստեղծ հեղինակային խմբերի համագործակցություն, ինչը կբարձրացնի դասագրքերի գիտականությունը, չափորոշիչներին, մայրենիի ծրագրին, ուսուցման սկզբունքներին համապատասխանությունը՝ պահպանելով ստեղծագործականության ազատությունը:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մեր մանկավարժական փորձի և հատուկ ուսումնասիրությունների ընթացքում բացահայտեցինք, որ ընթերցողական կարողությունը տարաբնույթ և տարամակարդակ կարողությունների ամբողջություն է, որի մակարդակի բարձրացման գործընթացի հիմքում ընկած են առավելապես այն մեթոդները, մեթոդական հնարներն ու տեղեկատվական տեխնոլոգիական միջոցները, որոնց կիրառումը նպաստում է ընթերցողական կարողության զարգացմանն ու ձևավորմանը:

Դիտարկվել, վերլուծվել են ՀՀ Պետական նոր չափորոշիչները, մայրենիի

ծրագրերը, դասագրքերը. դրանք նպաստում են կրտսեր դպրոցականների ընթերցողական կարողության զարգացմանն ու ձևավորմանը: Դիտարկվել, վերլուծվել են ՀՀ Պետական նոր չափորոշիչները, մայրենիի ծրագրերը, դասագրքերը. դրանք նպաստում են կրտսեր դպրոցականների ընթերցողական կարողության զարգացմանն ու ձևավորմանը: Սակայն համեմատական վերլուծությամբ պարզեցինք, որ նոր կրթական չափորոշիչներով դասագրքերը սկզբունքորեն ավելի շատ են նպաստում կարդալու և ընթերցողական կարողությունների զարգացմանն ու ձևավորմանը: Միևնույն ժամանակ այս համատեքստում կարևորում ենք մեր այն համոզմունքը, որ միևնույն դասարանների համար միաժամանակյա գործածվող ՀՀ նոր Պետական կրթական չափորոշիչների հիման վրա գրված մայրենիի դասագրքերի համար սահմանել նույնատիպ սկզբունքներ՝ սահմանելով նույնատիպ բաղադրիչներ, ուսումնական նյութերի նկատմամբ որոշակի պահանջներ, մեթոդական կառույցի ընդհանուր մոտեցումներ և այլն:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. **Արնաուդյան Ա., Մանուկյան Մ. (2023)**, Մայրենի 2: Դասագիրք 2-րդ դասարանի համար, Երևան, «Էդիթ Պրինտ» հրատ.:
2. **Արնաուդյան Ա., Մանուկյան Մ. (2023)**, Մայրենի 2, Մեթոդական ձեռնարկ, Երևան, «Էդիթ Պրինտ» հրատ.:
3. **Բալայան Ա., Զիբուխյան Կ. (2024)**, Մայրենի 3: Հանրակրթական հիմնական դպրոցի 3-րդ դասարանի դասագիրք, Երևան, «Զանգակ» հրատ.:
4. **Գյուրջինյան Դ., Հեքեքյան Ն. (2011)**, Մայրենի 3: Հանրակրթական դպրոցի 3-րդ դասարանի դասագիրք, Երևան, «Էդիթ Պրինտ» հրատ.:
5. **Սարգսյան Վ., Թորոսյան Կ., Գրիգորյան Ա., Խաչատրյան Հ. (2022)**, Մայրենի 2: Հանրակրթական դպրոցի 2-րդ դասարանի դասագիրք, Երևան, «ՄԱՆՄԱՐ» հրատ.:

6. **Սարգսյան Վ., Թորոսյան Կ., Խաչատրյան Հ., Ջիլավյան Ե. (2020)**, Մայրենի 3, Հանրակրթական դպրոցի 3-րդ դասարանի դասագիրք, Երևան: «ՄԱՆՄԱՐ» հրատ.:
7. **Սարգսյան Վ.Ա., Խաչատրյան Հ., Ջիլավյան Ե., Գրիգորյան Ս., Գալստյան Ք., Սարուխանյան Ն. (2024)**, Մայրենի 3, Հանրակրթական դպրոցի դասագիրք, Երևան, Հեղինակային հրատ.:
8. **Սարգսյան Վ., Ջիլավյան Ե., Գալստյան Ք., Խաչատրյան Հ., Գրիգորյան Ս., Սարուխանյան Ն. (2023)**, Մայրենի 2, Հանրակրթական դպրոցի դասագիրք, Երևան, «Քվանտ վարժարան» հրատ.:
9. **Քյուրքչյան Ա., Տեր-Գրիգորյան Լ. (2010)**, Մայրենի 2: Հանրակրթական դպրոցի 2-րդ դասարանի դասագիրք, Երևան, «Էդիթ Պրինտ» հրատ.:

REFERENCES

1. **Arnaudyan, A., Manukyan, M. (2023)**, Mayreni 2: Dasagirq 2-rd dasarani hamar /Mother Tongue 2: Textbook for the 2nd Grade/, Yerevan: "Edit Print" Publishing House.
2. **Arnaudyan A., Manukyan M. (2023)**, Mayreni 2, Met'odakan d'er'nark /Mother Tongue 2: Methodological Manual/, Yerevan: "Edit Print" Publishing House.
3. **Balayan A., Chibukhchyan, K. (2024)**, Mayreni 3: Hanrakrt'akan himnakan dproci 3-rd dasarani dasagirq /Mother Tongue 3: Textbook for the 3rd Grade of General Education Primary School/, Yerevan: "Zangak" Publishing House.
4. **Gyurjinyan D., Hekekyan N. (2011)**, Mayreni 3: Hanrakrt'akan dproci 3-rd dasarani dasagirq /Mother Tongue 3: Textbook for the 3rd Grade of General Education School/, Yerevan: "Edit Print" Publishing House.
5. **Sargsyan V., Torosyan K., Grigoryan S., Khachatryan H. (2022)**, Mayreni 2: Hanrakrt'akan dproci 2-rd dasarani dasagirq /Mother Tongue 2: Textbook for the 2nd Grade of General Education School/, Yerevan: "MANMAR" Publishing House.
6. **Sargsyan, V., Torosyan K., Khachatryan H., Jilavyan E. (2020)**, Mayreni 3, Hanrakrt'akan dproci 3-rd dasarani dasagirq /Mother Tongue 3: Textbook for the 3rd Grade of General Education School/, Yerevan: "MANMAR" Publishing House.
7. **Sargsyan V., Khachatrya, H., Jilavyan Y., Grigoryan S., Galstyan K., Sarukhanyan N. (2024)**, Mayreni 3, Hanrakrt'akan dproci dasagirq /Mother Tongue 3: Textbook for a Comprehensive School/, Yerevan: Author's Publishing House.
8. **Sargsyan V., Jilavyan E., Galstyan K., Khachatryan H., Grigoryan S., Sarukhanyan N. (2023)**, Mayreni 2, Hanrakrt'akan dproci dasagirq /Mother Tongue 2: Textbook for a Comprehensive School/, Yerevan: Quantum School Publishing House.
9. **Kyurkchyan, A., & Ter-Grigoryan, L. (2010)**, Mayreni 2: Hanrakrt'akan dproci 2-rd dasarani dasagirq /Mother Tongue 2: Textbook for the 2nd Grade of

Secondary School/, Yerevan: “Edit Print” Publishing House.

Gayane Melkonyan

**Review of the New State Educational Standards of the Republic of Armenia and
the Native Language Program and Textbooks from the Perspective of
Developing Reading Skills in Primary School Students**

Conclusion

Keywords and expressions. *Primary school student, textbook, reading ability, original text, keyword, original, reading, character, idea, subtext.*

Based on pedagogical experience and specialized research, we have determined that reading ability is a combination of diverse and multi-level skills. The process of developing these skills is primarily based on the methods, methodological tools, and information technologies used, which collectively contribute to the development and formation of reading proficiency.

The new state educational standards of the Republic of Armenia, along with the native language programs and textbooks, were reviewed and analyzed. These materials support the development of reading ability in primary school students.

However, through comparative analysis, we found that textbooks developed in accordance with the new educational standards contribute more significantly to the development and formation of reading ability and skills.

In this context, we would like to emphasize our position that, for textbooks written in the native language and based on the new state educational standards—when used simultaneously in the same grade levels—it is essential to establish consistent principles. This includes defining common components, clear requirements for educational materials, and unified methodological approaches and structures.

Гаяне Мелконян

**Обзор новых государственных образовательных стандартов РА и программы
родного языка, учебников родного языка с точки зрения возможностей
развития навыков чтения младших школьников**

Заключение

Ключевые слова и выражения: *ученик младшей школы, учебник, умение читать, оригинальный текст, ключевое слово, оригинальный, чтение, персонаж, идея, подтекст.*

В ходе педагогического опыта и специальных исследований нами было установлено, что умение читать представляет собой совокупность разнообразных и многоуровневых способностей. Повышение уровня этих способностей в значительной степени зависит от методов, методических средств и средств информационных технологий, применение которых способствует формированию и развитию навыков чтения.

В рамках исследования были рассмотрены и проанализированы новые государственные стандарты Республики Армения, а также программы и учебники по родному языку. Установлено, что они в целом способствуют развитию у младших школьников умения читать.

Однако, посредством сравнительного анализа выяснилось, что учебники, созданные в соответствии с новыми образовательными стандартами, в значительно большей степени способствуют развитию и формированию навыков чтения.

Вместе с тем, в этом контексте мы подчеркиваем нашу уверенность в том, что для учебников родного языка, разработанных на основе новых государственных образовательных стандартов и используемых параллельно в одних и тех же классах, необходимо установить единые принципы. Это включает в себя выработку общих требований к структуре учебных материалов, определение единых компонентов, а также формирование согласованных методических подходов и критериев.

Գայանե Մելքոնյան - Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի Աշոտ Տեր-Գրիգորյանի անվան մայրենիի և նրա դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի հայցորդ: Գիտական հետաքրքրությունները՝ կրտսեր դպրոցականների կարդալու և ընթերցողական կարողությունների զարգացումն ու ձևավորումը: Հեղինակ է 7 գիտական հոդվածի: gajanemelkonyan@gmail.com

Гаяне Мелконян - Соискатель кафедры родного языка и методики его преподавания имени Ашота Тер-Григоряна Армянского государственного педагогического университета имени Хачатур Абовяна. Научные интересы: развитие и формирование навыков чтения у младших школьников. Автор 7 научных статей. gajanemelkonyan@gmail.com

Gayane Melkonyan - Applicant of the Department of Native Language and Methods of Teaching named after Ashot Ter-Grigoryan of the Armenian State Pedagogical University named after Khachatur Abovyan. Research interests: development and formation of reading and reading skills of primary school students. Author of 7 scientific articles. gajanemelkonyan@gmail.com

Խմբագրություն է ուղարկվել 7.09.2025թ.

Հանձնարարվել է գրախոսության 19.09.2025թ.

Հրապարակման է ներկայացվել 30.12.2025թ.